

Har läst din motion 2015/16:3353 vilket visar på engagemang och oro för individens möjlighet att skydda sig i arbetslivet.

Men lyssnar man på vänsterpartiets inlägg i riksdagsdebatten nu i 8 juni 2016 av Jenny Bengtsson (V) eller debatten 15 juni 2015 har jag svårt att få grepp om vänsterpartiet analys och syn hur den enskilde bättre ska kunna skydda sin integritet och skydda sig mot ohälsa.

Dagens arbetsliv står inför nya utmaningar och betoningen på tävlingsmentalitet och individuell konkurrens i samband med allt stark stress har skapat problem som kräver nya lösningar.

Under de senaste tjugo åren har fackföreningens jobb med arbetsmiljöfrågor och dagens stora problem med relationer och dåligt ledarskap förändrats. Från att varit stark uppslutning för facket är det idag många arbetsplatser som har svårt att få någon att vilja vara ombud. Många vittnar om att i ett allt mer auktoritärt arbetsliv utsätts även ombuden och förtroendemän för allt större krav på lojalitet mot sin arbetsgivare. Många känner sig helt enkelt maktlösa i försöken att skydda den enskilda arbetstagaren.

Nya problem kräver nya lösningar och det är oerhört viktigt att utgå från en riktig beskrivning av problemen.

Svensk fackförenings roll när det gäller arbetsmiljöarbetet är viktig och historiskt sett är något att vara väldigt stolt över, men för att fortsätta vara betydelsefull för den enskilda individen måste taktiken ändras och förtroendet återskapas.

Kort beskrivning

Idag styrs allting som rör arbetsmiljöfrågor, det nya regelverket 2015:4, regeringens dialogforum, regeringens nya arbetsmiljöstrategi, forskningsanslagen, utbildningsmaterial för högskola och universitet, från samverkan med arbetsmarknadens parter. De stora aktörerna på arbetsmiljöområdet AFA med 198 miljarder i tillgångar, Prevent och Sunt arbetsliv alla ägs av parterna

Allt görs i samverkan och arbetsmiljöproblem framställs som en gemensam angelägenhet och gemensamt ansvar. I regeringens nya strategi framhålls samförståndet. Vi är alla framförallt individer, och i arbetslivet ser vi en utveckling där demokratin inte klara försvara individens rätt till integritet, enskilda ombudsmän klarar inte att stå mot starka ekonomiska maktintressen. Tyvärr förekommer det att ombuden som ska försvara individens rättigheter hamnar på fel sida och då blir tilliten allvarligt skadad.

I riksdagsdebatten 8 juni 2016 poängterar Jenny Bengtsson fackets makt och roll som central. Men vilken roll spelar de? Klarar de av att stå upp och värna den enskilda individens säkerhet mot de starka ekonomiska krafterna som driver mot ett mer auktoritärt arbetsliv?

Att fortsätta förlita sig på facket's kollektiva ansvar känns naivt med tanke på den utveckling som är i arbetslivet när rivalitet och tävlingsmentaliteten uppmuntras, när stressen och den psykisk ohälsa ökar.

- Arbetsgivarens intresse är i första hand låga kostnader och effektiv produktion.
- Fackföreningens intresse är framförallt kollektivt, löner och gruppens gemensamma arbetsmiljöfrågor. En viktig del är dessutom att från centralt håll stödja sina ombud så de inte råkar illa ut. När arbetsgivarens eller kollektiva intressen står mot individens hamnar ombud ofta i en omöjlig situation.
- Individens stora intresse är att försörja sig, få ut så mycket lön som möjligt utan att bli skadad och sjuk.

Långa sjukskrivningar och ohälsa är idag starkt kopplat till stress och relationer i arbetslivet (offentlig anställda är kraftigt överrepresenterade gällande långa sjukskrivningar). Stress och mobbning är intimt sammankopplade där arbetsmiljöverket beskriver de starkt ökade riskerna med syndabocksprocesser (där individen ställs utanför gruppen) och mobbning.

LO anger att idag är den vanligaste mobbaren en chef och i Norge (Ståle Einarssen) anges att 50-80 % av fallen sker från ledningen, jurist Claes Jansson LO-TCO rättsskydd anger att chefen är den skyldige i 70 % av fallen.

Mobbning och kränkningar är starkt sammankopplade och handlar idag till övervägande del om felaktig, oetisk maktutövning från (en ofta hårt stressad) chef eller ledning. En riktig beskrivningen av problemet är en förutsättning för rätt slags åtgärder!

De förändringar som socialdemokraterna nu föreslår liknar de som funnits sedan femton år tillbaka och även nu utgår de från gemensamma kollektiva intresse, inte individens behov av skydd. De riskerar därmed att bli helt verkningslösa i vissa fall till och med förvärra problemen.

Arbetsgivarna kommer alltid att förneka deras egna chefers misstag, den största anledningen är att de då skulle kunna avkrävas ansvar, även ekonomiskt. Därför kommer de fortsätta motsätta sig granskning och kontroll över ledning och chefers sätt att leda verksamheten. Individens stora intresse däremot är att kunna skydda sig.

En del av Vänsterpartiet förslag landar i att stärka huvudskyddsombud och företagshälsovårdens roll. Problemet är att erfarenhet och rapporter visar att skyddsombud och fackliga företrädare inte alltid står på den drabbade och utsattes sida. Den internationella rapporten 2009 "*Shortcomings of antibullying regulations: The case of Sweden*" Hoel.H & Einarssen.S. visar att fackliga ombud,

huvudskyddsombud och företagshälsovård allt för ofta hamnar på samma sida som arbetsgivare och kollektiv – mot den enskilde. Det ombud som idag tar strid mot arbetsgivaren vet oftast om att de riskerar att själv råka väldigt illa ut beroende på att det inte finns ett fungerande regelverk.

Vilken analys utgår Vänsterpartiet från gällande de problem som finns?

Var finns den arbetarrörelse som för hundra år sedan skapades för att forma bättre villkor i arbetslivet?

Arbetsgivarna och svenskt näringslivs presenterar problemet som kränkningar och mobbning mellan jämbördiga parter, inte maktens övergrepp mot individ.

De åtgärder som föreslås är ett utökat mandat och ansvar för de som begår övergreppen (chefer och ledning). Ur hälsoperspektiv är det kontraproduktivt. Ur parternas perspektiv logiskt och följer samma tradition som finns sedan 20 år tillbaka.

Försäkringskassan uppdrag från regeringen att få ner ohälsotalen och kostnaderna genom starkare kontroll kan vända kostnadsökningen ser inte heller till individens situation. Det kan tillfälligt lösa ekonomin men förvärrar problemen för individen som drabbats och döljer orsaken till ohälsan.

Svenskt näringsliv och arbetsgivarorganisationer kommer alltid att se frågan ekonomiskt. De ser att de har behov av att utöva makt utan allt för mycket granskning och insyn och kommer inte att ändra sig frivilligt.

Det är ett demokratiskt problem. Hur företräde vänsterpartiet folkhälsointresset? Vem ska företräda enskilda som skadats och blivit syndabockar genom stressade och dåliga chefer och organisationer?

Odemokratiska krafter och missnöjespartier stärker sin makt varje gång det politiska systemet misslyckas.

Att avkräva personligt ansvar hos den som kör för fort och vårdslöst i trafiken sänker hastigheterna. Tempot och olyckorna minskar. Stress och höga hastigheter i arbetslivet skadar och skapar behov av syndabockar. Individen behöver kunna försvara sig, det saknas en röst för folkhälsan, sjukskrivna och skadade.

Arbetslivet är förändrat, villkoren är förändrade, synen på individen och synen på fackföreningens ombud på arbetsplatserna är förändrad. Det krävs idag en ny maktbalans mellan individ, arbetsgivare och fackförening om ohälsa på grund av arbetsmiljön ska minska.

Arbetskadeförsäkringen

På 70-talet skapades en kollektiv försäkringslösning med gemensamt ägande från Arbetsgivare och fackförening (försäkringsbolaget AFA). 1973 inrättades ett s.k. "taleförbud". Den som skadas i arbetslivet tillåts inte driva en juridisk process för att få

ersättning/skadestånd. Skälet för "taleförbudet" är att arbetsgivarna inte ska behöva betala dubbelt, både till den kollektiva försäkringen och till den skadade.

Idag 45 år senare har bolaget AFA gått väldigt bra och samlat på sig ett kapital på 198 miljarder, bolaget har dessutom betalat tillbaka 40 miljarder till arbetsgivarna de senaste fem åren. Parterna har genom en ekonomisk samverkan skapat möjligheten att sätta dagordningen för en stor del av svensk arbetsmiljöforskning och arbetsmiljöutbildning. Företaget Prevent med samma ägare som AFA producerar dessutom litteratur för den som läser arbetsmiljökurser på högskola och universitet.

Hur ska något förbättras om ingen utreder vad som hänt?

Arbetsmiljöverkets nya föreskrift "*Organisatorisk och social arbetsmiljö*" har utarbetats och godkänts i samråd med parterna och där finns inskrivet att den "*reglerar inte frågor om skuld*", och kan därmed inte användas juridiskt. Det som individen kan göra är att be fackföreningen uppmana chefen att i framtiden inte skada andra!

I Ekots lördagsintervju 14 maj beskriver Försäkringskassans generaldirektör Ann-Marie Begler att hon fått regeringens uppdrag att få ner kostnaden för de ökande ohälsotalen. Hon vill därför få större kontroll över läkarnas bedömning av arbetsförmågan och dessutom starkare samarbete mellan läkare och arbetsgivare. Enligt artikeln i DN 20160909 har det aldrig varit så svårt som nu att få sjukskrivningar godkända och det blir allt vanligare att läkarintygen inte godkänns av kassan.

Arbetslivet drivs idag mot en mer auktoritär riktning. Det oroar oss att vi inte hör en stark röst och protester från vänsterpartiet och arbetarrörelsen. Det finns en stark upplevelse att kortsiktiga ekonomiska budgetmål blivit viktigare än att värna villkoren för individen men det saknas en politisk röst som motsätter sig den utvecklingen.

Den som blir anklagad idag har helt enkelt inte någon möjlighet att försvara sig vilket leder till ett allt hårdare och mer auktoritärt arbetsliv.

På vilket sätt, med vilken analys vill vänsterpartiet ta ansvar för individens situation när det gäller konsekvenserna av maktutövning som strider mot arbetsmiljölagen och orsakar ohälsa?

Hur vill vänsterpartiet verka för ett långsiktigt hållbart arbetsliv?